

Національний університет
«Одеська юридична академія»

Н. В. АНІЩУК

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Навчально-методичні посібники
Серія

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«Одеська юридична академія»

*Серія: Навчально-методичні
посібники*

Н. В. АНІЩУК

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Методичні рекомендації

*для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
спеціальності 054 «Соціологія»*

О д е с а
«Юридична література»
2 0 2 4

УДК 94.008(477)(072)
А676

Методичні рекомендації з дисципліни «Історія України та української культури» за освітньо-професійною програмою «Соціологія» підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр на факультеті правової політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 054 «Соціологія». До методичних рекомендацій увійшли тематичний план навчального курсу «Історія України та української культури», який включає теми, що розглядаються на лекціях і практичних заняттях, а також теми, що передбачені в рамках самостійної роботи для підготовки до заліку. Методичні рекомендації мають допомогти здобувачам належним чином засвоїти матеріал з дисципліни «Історія України та української культури».

Автор

Н. В. Аніщук, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави та права Національного університету «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0000-0001-9857-2485>

Рецензенти:

В. В. Завальнюк, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, проректор по роботі з територіально відокремленими підрозділами Національного університету «Одеська юридична академія»;

Д. Г. Манько, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету

Рекомендовано до друку рішенням навчально-методичної ради
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 4 від 17 січня 2024 року)

ПЕРЕДМОВА

Зрозуміти сучасні тенденції розвитку правового життя багатьох народів і країн, у тому числі й України, неможливо без знання минулого. Тому сьогодні є достатньо актуальним звернення до дослідження проблем історії держави та права, і так само актуальною є спроба створити відповідні методичні рекомендації, які задовольнили би потребу зацікавлених здобувачів у вивченні дисципліни «Історія України та української культури». Методичні рекомендації розраховані насамперед на здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр на факультеті правової політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 054 «Соціологія».

Методичні рекомендації покликані сприяти глибокому засвоєнню курсу «Історія України та української культури», при цьому своїм змістом охоплюють період вітчизняної історії нашої держави від найдавніших часів до сучасного. Все це є відображенням у представленій тематиці лекційного курсу, планах практичних занять, самостійної роботи здобувачів, а також переліку списку літератури, що буде слугувати здобувачу опорою при вивченні вказаної дисципліни.

Автор методичних рекомендацій намагався надати здобувачам право зробити власні висновки, скласти власний погляд на історію України та української культури. Здобувачі мають змогу здійснити історичний екскурс в різні періоди історії України та української культури. Методичні рекомендації включають теми лекційних занять (18 тем) та практичних занять (16 тем), теми для самостійної роботи та індивідуальних завдань (20 тем).

Методичні рекомендації готувалися як допоміжний матеріал, який буде сприяти здобувачам органічно поєднувати лекційну форму навчання із систематичною роботою над підручниками, посібниками, науковою та довідковою літературою.

Автор висловлює щиро подяку вельмишановним рецензентам методичних рекомендацій: Володимирі Васильовичу Завальнюку — доктору юридичних наук, професору, заслуженому юристу України, проректору по роботі з територіально відокремленими підрозділами Національного університету «Одеська юридична академія» та Денису Григоровичу Маньку — доктору юридичних наук, доценту, завідувачу кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету.

Навчальний план університету передбачає вивчення історії України та української культури — однієї з обов'язкових наук і навчальних дисциплін історичного профілю. Навчальна дисципліна «Історія України та української культури» вивчає закономірності розвитку суспільного життя, зокрема української культури, в конкретних формах, в просторово-часових вимірах. Даний курс потрібний не лише для підвищення якості володіння історичними знаннями, а й для всебічного глибокого усвідомлення величезної цінності незалежності Української Держави. Сьогодні вже не підлягає сумніву твердження, що розвиток країни повинен базуватися на глибоких знаннях історичного минулого. Зважаючи на це, вивчення історії України та української культури має величезне значення, насамперед тому, що сприяє усвідомленню складного, багатогранного і часто суперечливого історичного минулого, зокрема — українського державотворення та культуротворення.

Метою навчальної дисципліни «Історія України та української культури» є цілісний розгляд історії України та української культури за історичним принципом як складової світового культурного процесу та формування системи знань про закономірності культурного процесу на основі дослідження культурологічних теорій та розгляду практики.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Історія України та української культури» є формування історичної свідомості здобувачів, в якій поєднуються знання, погляди, уявлення про суспільний розвиток, усвідомлення ними нерозривного зв'язку між минулим і сучасністю, традиціями і досвідом різних поколінь українців, виховання громадянського патріотизму, відповідальності за долю своєї Батьківщини, спонукання до свідомого виконання професійного обов'язку по захисту суверенітету і територіальної цілісності держави Україна; оволодіння основними поняттями та категоріями культурології, їх використання в історичному аспекті та повсякденному житті; знайомство з культурологічною думкою в її історичному розвитку; виявлення характеристик культурно-історичних типів; визначення передумов та засад культури, її виникнення, тенденцій розвитку та основних закономірностей

функціонування; розгляд багатовікової історії української культури, розкриття основних етапів її розвитку; розкриття специфіки української культури, визначення її місця та ролі у сучасному світовому культурному просторі; сприяння збагаченню духовного світу здобувачів, зростанню інтересу до самостійного творчого осмислення культурної спадщини, власної участі в культурному будівництві в Україні; визначення особливостей та тенденцій розвитку вітчизняної культури ХХІ ст., аналіз стану сучасних течій, молодіжних субкультур та контркультурних відгалужень; ознайомлення здобувачів із найкращими зразками культурної спадщини України.

Здобувачі мають знати:

суть основних проблем історії України та української культури;

найважливіші історичні події у контексті історії України та української культури;

знамениті пам'ятки вітчизняного державотворення та культуротворення;

діяльність історичних особистостей, що вплинули на розвиток України та української культури.

Слід відзначити, що навчити здобувачів вміню самостійно здобувати знання — одне з найважливіших завдань вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування здобувачів вищої освіти, вирішення практичних завдань, тестові завдання, складання типових документів тощо (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей здобувача вищої освіти може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного здобувача вищої освіти завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеня засвоєння здобувачами вищої освіти відповідного об'єму опрацьованого та вивчення матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань.

Форми проведення проміжного контролю: контрольна робота.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку (1 семестр) та іспиту (2 семестр).

2

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	Всього аудиторних годин	Самостійна робота	Всього годин	Залік та іспит
Факультет психології, політології, соціології (освітньо-професійна програма «Соціологія»)	1	1, 2	38	36	74	106	180	+

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Лекційні заняття (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
Тема 1	Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія	2	2	5
Тема 2	Прадавня історія	2	2	5
Тема 3	Київська Русь	2	2	5
Тема 4	Галицько-Волинська держава	2	2	5
Тема 5	Польсько-литовський період	2	2	5
Тема 6	Визвольна війна і Руїна	2	4	5
Тема 7	Українські землі у XVIII ст.	2	2	5
Тема 8	Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.	2	2	5
Тема 9	Українські землі в першій половині XX ст.	4	4	5
Тема 10	Українські землі у другій половині XX ст.	2	2	5
Тема 11	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури. Осмислення культури: історичні етапи, теорії	2	2	5
Тема 12	Витоки української культури	2	2	5
Тема 13	Культура Київської Русі	2	2	5

Закінчення таблиці

№ з/п	Назва теми	Лекційні заняття (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
Тема 14	Культура Русі-України (сер. XIV — XVII ст.). Український ренесанс	2	2	5
Тема 15	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII — у XIX ст.	2	2	5
Тема 16	Розвиток культури України на рубежі XIX—XX ст.	2	2	5
Тема 17	Умови розвитку культури України в 30—80-х рр. XX ст.	2		4
Тема 18	Культура України в сучасних умовах	2		4

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

І семестр

ЛЕКЦІЯ 1 (2 год.)

Тема: Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія

1. Предмет і завдання курсу «Історія України».
2. Періодизація Історії України.
3. Історіографія історії України.

ЛЕКЦІЯ 2 (2 год.)

Тема: Прадавня історія

1. Кам'яний вік на території України.
2. Мідно-кам'яний вік на території України (трипільська культура).
3. Бронзовий вік на території України.
4. Ранній залізний вік на території України (кімерійська, скіфська, сарматська доба).
5. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
6. Епоха великого переселення народів.
7. Стародавні слов'яни на території України.

ЛЕКЦІЯ 3 (2 год.)

Тема: Київська Русь

1. Утворення Київської Русі.
2. Розквіт держави.
3. Князівські уособиці XI — початку XII ст.

4. Суспільний устрій.
5. Київська Русь як держава.
6. Історичне значення Київської Русі.

ЛЕКЦІЯ 4 (2 год.)

Тема: Галицько-Волинська держава

1. Початки Галицько-Волинської держави, її розквіт за правління Данила Галицького.
2. Державний устрій Галицько-Волинської держави.
3. Причини розпаду та історичне значення Галицько-Волинської держави.

ЛЕКЦІЯ 5 (2 год.)

Тема: Польсько-литовський період

1. Вхідження українських земель до ВКЛ.
2. Об'єднання Литви й Польщі в Річ Посполиту.
3. Феномен українського козацтва.
4. Історичне значення Запорізької Січі.

ЛЕКЦІЯ 6 (4 год.)

Тема: Визвольна війна і Руїна

1. Визвольна війна середини XVII ст.
2. Історичний портрет Б. Хмельницького.
3. Доба Руїни в історії України.

ЛЕКЦІЯ 7 (2 год.)

Тема: Українські землі у XVIII ст.

1. Становище українських земель за гетьманування Івана Мазепи.
2. Спроби відновлення незалежності України П. Орликом.
3. Остаточна ліквідація гетьманства та залишків автономного устрою Гетьманщини в другій половині XVIII століття.

ЛЕКЦІЯ 8 (2 год.)

Тема: Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.

1. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — у XIX ст.
2. Українські землі у складі Російської імперії в XIX ст.

ЛЕКЦІЯ 9 (4 год.)

Тема: Українські землі в першій половині XX ст.

1. Боротьба за державність України (1917–1920 рр.).
2. Радянська Україна у першій половині XX ст.
3. Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини в 20–30-х рр. XX ст.

ЛЕКЦІЯ 10 (2 год.)

Тема: Українські землі у другій половині XX ст.

1. Україна в перші повоєнні роки.
2. Україна в умовах деєсталінізації (1953–1964 рр.).
3. Україна в період загострення кризи радянської системи.
4. Розпад Радянського Союзу та незалежна Україна.

II семестр

ЛЕКЦІЯ 11 (2 год.)

Тема: Вступ до курсу «Історія української культури».
Поняття культури. Осмислення культури:
історичні етапи, теорії

1. Культурологія в системі соціогуманітарних наук.
2. Історія української культури як навчальна дисципліна: предмет та завдання.
3. Джерела та методи дослідження історії української культури.
4. Періодизація історико-культурного процесу в Україні. Українська культура як складова та невід'ємна частина світової культури.

5. Зміст та сутність поняття культури. Еволюція поглядів учених на поняття культури, сучасні інтерпретації.
6. Структура та основні функції культури.
7. Типологія культури.
8. Форми культури.

ЛЕКЦІЯ 12 (2 год.)

Тема: Витоки української культури

1. Сутнісні ознаки і періодизація первісної культури України.
2. Первісні релігійні вірування.
3. Трипільська культура.
4. Культура епохи раннього залізного віку (кіммерійці, скіфи, сармати).
5. Антична спадщина в українській культурі.
6. Праслов'янський період в культурі України (венеди, склавини, анти).
7. Етнокультурні проблеми походження українського народу.

ЛЕКЦІЯ 13 (2 год.)

Тема: Культура Київської Русі

1. Формування культури східних слов'ян, її своєрідність (дохристиянський період).
2. Культура Київської Русі в період розквіту (X — перша половина XII ст.).
3. Писемність та освіта часів Київської Русі.
4. Літописи, апокрифічна та агіографічна література, їх історичне та літературно-художнє значення.
5. Містобудування й архітектура.
6. Скульптура, живопис, декоративно-прикладне мистецтво Київської Русі.
7. Культура Київської Русі сер. XII — сер. XIV ст.
8. Мистецькі здобутки Галицько-Волинського князівства.

ЛЕКЦІЯ 14 (2 год.)

**Тема: Культура Русі-України (сер. XIV — XVII ст.).
Український ренесанс**

1. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського та Польської держави (сер. XIV — сер. XVI ст.).
2. Культурно-національне відродження на рубежі XVI–XVII ст.
3. Культурно-освітні центри в Україні. Острозька академія. Київський колегіум.
4. Поширення гуманістичних ідей у духовній культурі України доби Ренесансу.
5. Полемічна література. Рукописна і друкowana книга.
6. Архітектура й образотворче мистецтво доби Ренесансу на території України.
7. Музична культура і театральне мистецтво України епохи Ренесансу (вертеп, шкільний театр, зародження української побутової драми).
8. Українське козацтво як носій особливих форм культури.

ЛЕКЦІЯ 15 (2 год.)

**Тема: Національно-культурне життя України
наприкінці XVIII — у XIX ст.**

1. Основні риси культурно-національного відродження (перша третина XIX ст.).
2. Національно-культурний рух у західноукраїнських землях.
3. Світський театр та нова українська драма, зародження професійного українського театру кінця XVIII ст.
4. Архітектура і скульптура (А. Меленський, І. Мартос).
5. Т. Г. Шевченко і культурне самоутвердження української нації.
6. Література, музика та образотворче мистецтво другої половини XIX ст.

ЛЕКЦІЯ 16 (2 год.)

Тема: Розвиток культури України на рубежі XIX–XX ст.

1. Суспільна думка на рубежі XIX–XX ст. (Східна та Західна Україна).
2. Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку XX ст.
3. Модерністські течії: імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, кубізм, абстракціонізм, супрематизм. «Український авангард».
4. Національно-культурне піднесення 20-х років в Україні.

ЛЕКЦІЯ 17 (2 год.)

Тема: Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.

1. Культурний розвиток України в радянський період (30–50-ті роки).
2. Релігійне життя. Створення УАПЦ. Митрополит В. Липківський.
3. Розвиток української культури у Західній Україні під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Празька поетична школа.
4. Стан української культури в 60–80-х роках. Шістдесятники.
5. Кінематограф в Україні. С. Параджанов, Ю. Іллєнко, І. Микололайчук.
6. Культурно-творча робота української еміграції.

ЛЕКЦІЯ 18 (2 год.)

Тема: Культура України в сучасних умовах

1. Можливості та перспективи розвитку культури в умовах нової соціальної реальності.
2. Феномен масової культури в Україні.
3. Розвиток сучасної української літератури. Поширення комерційних жанрів.
4. Сучасне українське кіномистецтво і театр, образотворче та музичне мистецтво.
5. Проблеми оновлення сучасної української культури та її перспективи.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

План практичних занять

І СЕМЕСТР

Практичне заняття 1

Тема: Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія (2 год.)

1. Предмет і завдання курсу «Історія України».
2. Періодизація Історії України.
3. Історіографія історії України.

Практичне заняття 2

Тема: Прадавня історія (2 год.)

1. Кам'яний вік на території України.
2. Мідно-кам'яний вік на території України (трипільська культура).
3. Бронзовий вік на території України.
4. Ранній залізний вік на території України (кімерійська, скіфська, сарматська доба).
5. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
6. Епоха великого переселення народів.
7. Стародавні слов'яни на території України.

Практичне заняття 3

Тема: Київська Русь (2 год.)

1. Утворення Київської Русі.
2. Розквіт держави.

3. Князівські усобиці XI — початку XII ст.
4. Суспільний устрій.
5. Київська Русь як держава.
6. Історичне значення Київської Русі.

Практичне заняття 4

Тема: Галицько-Волинська держава (2 год.)

1. Початки Галицько-Волинської держави, її розквіт за правління Данила Галицького.
2. Державний устрій Галицько-Волинської держави.
3. Причини розпаду та історичне значення Галицько-Волинської держави.

Практичне заняття 5

Тема: Польсько-литовський період (2 год.)

1. Входження українських земель до ВКЛ.
2. Об'єднання Литви й Польщі в Річ Посполиту.
3. Феномен українського козацтва.
4. Історичне значення Запорізької Січі.

Практичне заняття 6

Тема: Визвольна війна і Руїна (4 год.)

1. Визвольна війна середини XVII ст.
2. Історичний портрет Б. Хмельницького.
3. Доба Руїни в історії України.

Практичне заняття 7

Тема: Українські землі у XVIII ст. (2 год.)

1. Становище українських земель за гетьманування Івана Мазепи.
2. Спроби відновлення незалежності України П. Орликом.
3. Остаточна ліквідація гетьманства та залишків автономного устрою Гетьманщини в другій половині XVIII ст.

Практичне заняття 8

Тема: Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.
(2 год.)

1. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — в XIX ст.
2. Українські землі у складі Російської імперії в XIX ст.

Практичне заняття 9

Тема: Українські землі в першій половині XX ст.
(4 год.)

1. Боротьба за державність України (1917–1920 рр.).
2. Радянська Україна у першій половині XX ст.
3. Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини в 20—30-х рр. XX ст.

Практичне заняття 10

Тема: Українські землі у другій половині XX ст. (2 год.)

1. Україна в перші повоєнні роки.
2. Україна в умовах деєсталінізації (1953–1964 рр.).
3. Україна в період загострення кризи радянської системи.
4. Розпад Радянського Союзу та незалежна Україна.

II СЕМЕСТР

Практичне заняття 11

Тема: Вступ до курсу «Історія української культури».
Поняття культури. Осмислення культури:
історичні етапи, теорії (2 год.)

1. Становлення та етапи розвитку культурологічної думки.
2. Суспільно-історична школа в культурології.
3. Представники соціологічної школи про культуру.
4. Натуралістична школа в культурології.
5. Символічна школа в культурології.

6. Культурна антропологія (Е.-Б. Тайлор, Ф. Боас, А. Кребер, Л. Уайт). Структурний функціоналізм у культурній антропології (Б. Малиновський, К. Леві-Стросс).
7. Ігрова концепція культури (І. Хейзінг, Х. Ортега-і-Гассет).
8. Теорія «осьового часу» К. Ясперса.
9. Дослідження культури в Україні.

Практичне заняття 12

Тема: Культура Київської Русі (2 год.)

1. Формування культури східних слов'ян, її своєрідність (дохристиянський період).
2. Культура Київської Русі в період розквіту (X — перша половина XII ст.).

Практичне заняття 13

**Тема: Культура Русі-України (сер. XIV — XVII ст.).
Український ренесанс (2 год.)**

1. Культура Русі-України у XIV–XV ст.
2. Українське козацтво як носій особливих форм культури.
3. Історичні умови культурного життя українського народу після визвольної війни.
4. Освіта та наука. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
5. Козацькі літописи.

Практичне заняття 14

**Тема: Національно-культурне життя України
наприкінці XVIII — XIX ст. (2 год.)**

1. Основні риси культурно-національного відродження (перша третина XIX ст.).
2. Національно-культурний рух в західноукраїнських землях.
3. Світський театр та нова українська драма, зародження професійного українського театру кінця XVIII ст.
4. Архітектура і скульптура (А. Меленський, І. Мартос).
5. Т. Г. Шевченко і культурне самоутвердження української нації.

6. Література, музика та образотворче мистецтво другої половини XIX ст.

Практичне заняття 15

Тема: Розвиток культури України на рубежі XIX—XX ст. (2 год.)

1. Суспільна думка на рубежі XIX—XX ст. (Східна та Західна Україна).
2. Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку XX ст.
3. Модерністські течії: імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, кубізм, абстракціонізм, супрематизм. «Український авангард».
4. Національно-культурне піднесення 20-х років в Україні.

Практичне заняття 16

Тема: Умови розвитку культури України в 30—80-х рр. XX ст. Культура України в сучасних умовах (2 год.)

1. Культурний розвиток України в радянський період (30—50-ті роки).
2. Релігійне життя. Створення УАПЦ. Митрополит В. Липківський.
3. Розвиток української культури у Західній Україні під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Празька поетична школа.
4. Стан української культури в 60—80-х рр. Шістдесятники.
5. Кінематограф в Україні. С. Параджанов, Ю. Іллєнко, І. Миколайчук.
6. Культурно-творча робота української еміграції.
7. Можливості та перспективи розвитку культури в умовах нової соціальної реальності.
8. Феномен масової культури в Україні.
9. Розвиток сучасної української літератури. Поширення комерційних жанрів.
10. Сучасне українське кіномистецтво і театр, образотворче та музичне мистецтво.
11. Проблеми оновлення сучасної української культури та її перспективи.

Методичні рекомендації щодо практичних занять

Практичне заняття — вид навчальних занять, при якому в результаті попередньої роботи над програмним матеріалом викладача та здобувачів, в обстановці їх безпосереднього та активного спілкування вирішуються завдання пізнавального та виховного характеру. Мета такої форми навчання — поглиблене вивчення дисципліни, закріплення пройденого матеріалу, оволодіння методологією наукового пізнання. Важливою перевагою практичних занять є формування навичок професійної дискусії. Крім того, на таких заняттях можна легко простежити, як засвоєний матеріал, які питання та заперечення виникли в аудиторії. У навчально-виховному процесі практичні заняття виконують різноманітні завдання, зокрема: стимулюють регулярне вивчення програмного матеріалу, першоджерел наукової літератури; закріплюють знання, отримані під час прослуховування лекцій та під час самостійної роботи; збагачують знаннями завдяки виступам здобувачів та викладача на занятті, коригують раніше отримані знання; прищеплюють навички усного виступу з теоретичних питань, привчають вільно оперувати поняттями та категоріями; надають можливість викладачеві систематично контролювати самостійну роботу здобувачів. На практичних заняттях здобувачі та викладач поєднуються в один загальний процес його підготовки та проведеної. Для здобувачів головне завдання полягає в тому, щоб засвоїти зміст навчального матеріалу теми, яка виноситься на обговорення, підготуватися до виступу та дискусії. Викладач, крім власної підготовки до практичного заняття, має надавати дієву методичну допомогу здобувачам.

Ефективність практичного заняття багато в чому залежить від змісту виступів, доповідей, рефератів здобувачів. Однією з умов, що забезпечують успіх практичних занять є сукупність певних конкретних вимог до виступів, доповідей, рефератів здобувачів. Ці вимоги мають бути досить чіткими і водночас не настільки регламентованими, щоб сковувати творчу думку, насаджувати схематизм. Перелік вимог до будь-якого виступу здобувача приблизно такий: зв'язок виступу з попередньою темою чи питанням; розкриття сутності проблеми; методологічне значення для наукової, професійної та практичної діяльності. Найважливіші вимоги до виступів здобувачів — самостійність у підборі фактичного матеріалу та аналітичному відношенні до нього, вміння розглядати приклади та факти у взаємозв'язку та взаємообумовленості, відбирати найістотніші з них.

Приклади та факти, що наводяться учасником практичного заняття повинні бути суттєвими, по можливості перекликатися з профілем навчання. Виступ здобувача має відповідати вимогам логіки. Чітке вичленування проблеми, її точне формулювання, неухильна послідовність аргументації саме цієї проблеми, без невинуватих відступів від неї в процесі обґрунтування, безумовна доказовість, несуперечність і повнота аргументації, правильне та змістовне використання понять та термінів. Бажаємо, щоб здобувач викладав матеріал вільно.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів посідає важливе місце у процесі вивчення матеріалу за дисципліною «Історія України та української культури».

Самостійна підготовка здобувача до заліку та іспиту передбачає таку роботу:

- по-перше, потрібно прочитати конспект відповідної лекції і матеріал підручника за даною темою;

- по-друге, згідно з тематичним планом, передбаченим у навчально-методичних рекомендаціях, варто приступити до вивчення вказаної літератури.

Рекомендується мати спеціальний зошит для самостійної роботи. Можна обмежитися короткими помітками, що стосуються поставлених в завданні питань. Іноді корисно скомпонувати рекомендовані статті або параграфи джерела і навіть конспективно сформулювати важливі поняття.

У процесі самостійної підготовки до заліку та іспиту здобувачам доводиться аналізувати різні історичні джерела, робити власні висновки та узагальнення.

Таким чином, до самостійної роботи здобувачів із вивчення дисципліни «Історія України та української культури» протягом семестру включаються: обов'язкове знайомство з рекомендованою науковою літературою відповідно до зазначених у програмі тем; внесення до конспекту розгорнутого плану відповіді на поставлені питання до кожного практичного заняття, згідно з програмою курсу; обов'язкове конспектування матеріалів до тем, винесених на самостійний розгляд здобувачів, згідно з тематичним планом дисципліни, ознайомлення з відповідними матеріалами щодо вивчення історії України та української культури, консультації з лектором протягом семестру; пошукова робота з Інтернет-ресурсами; підготовка до складання заліку та іспиту.

Завдання для самостійної роботи

I СЕМЕСТР

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія України», його періодизація та історіографія

1. Дослідити періодизацію історії України, запропоновану М. Грушевським.
2. Проаналізувати праці видатних вітчизняних істориків, надати оцінку їх науковій спадщини.

Тема 2. Прадавня історія

1. Дослідити діяльність археолога В. Хвойки з дослідження трипільської культури.
2. Ознайомитися з пам'ятками стародавньої історії України.

Тема 3. Київська Русь

1. Надати критичний аналіз норманській теорії походження Давньоруської держави.
2. Оцінити діяльність християнських правителів Київської Русі.

Тема 4. Галицько-Волинська держава

1. Надати оцінку діяльності правителів Галицько-Волинської держави.
2. Визначити роль галицьких бояр у Галицько-Волинській державі.

Тема 5. Польсько-литовський період

1. Ознайомитися з видатними правителями династії Гедиміновичів та Ягеллонів за польсько-литовської доби.
2. Провести порівняння Кревської, Городельської та Люблінської уній.

Тема 6. Визвольна війна і Руїна

1. Оцінити діяльність гетьманів Правобережної України за доби Руїни.
2. Надати оцінку діяльності гетьманів Лівобережної України за доби Руїни.

Тема 7. Українські землі у XVIII ст.

1. Дослідити діяльність гетьманів України у XVIII ст.
2. Проаналізувати діяльність 1 та 2 Малоросійських колегій.

Тема 8. Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.

1. Ознайомитися з видатними правителями династії Габсбургів в Австрійській (Австро-Угорській) імперії.
2. Ознайомитися з видатними українцями XVIII—XIX ст.

Тема 9. Українські землі в першій половині XX ст.

1. Ознайомитися з діяльністю визначних борців за незалежність України у першій половині XX ст.
2. Ознайомитися з пам'ятками вітчизняного державотворення у першій половині XX ст.

Тема 10. Українські землі у другій половині XX ст.

1. Зробити порівняльний аналіз періодів післявоєнної відбудови, хрущовської відлиги, застою та перебудови.
2. Ознайомитися з діяльністю визначних борців за незалежність України у другій половині XX ст.

II СЕМЕСТР

Тема 11. Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури. Осмислення культури: історичні етапи, теорії

1. Встановити зв'язок між поняттями «культура» і «суспільний прогрес».
2. Ознайомитися з культурою як предметом наукового дослідження.
3. Встановити особливості українського менталітету.
4. Співвіднести поняття «культури» і «цивілізації».

Тема 12. Витоки української культури

1. Розкрити стилістичні особливості скіфського мистецтва.
2. Охарактеризувати культуру античних міст-держав Північного Причорномор'я.

Тема 13. Культура Київської Русі

1. Проаналізувати виникнення і поширення писемності та освіти у східних слов'ян.
2. Ознайомитися з іконописом Київської Русі.

Тема 14. Культура Русі-України (сер. XIV — XVII ст.). Український ренесанс

1. Проаналізувати братства та їхню культурно-освітню діяльність.
2. Розкрити суть гуманістичної думки в Україні.
3. Дослідити культурно-освітню діяльність П. Могили.

Тема 15. Національно-культурне життя України наприкінці XVIII — у XIX ст.

1. Проаналізувати творчість Г. Сковороди.
2. Дослідити світогляд і творчість І. Франка, Лесі Українки.
3. Ознайомитися з українським театром: аматорським, театром корифеїв.

Тема 16. Розвиток культури України на рубежі XIX—XX ст.

1. Проаналізувати літературні течії та гуртки 1920-х рр., їхню ідейно-естетичну боротьбу.
2. Проаналізувати творчість О. Довженка та його місце у світовому кіно.

Тема 17. Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.

1. Ознайомитися з системою освіти в Радянській Україні.
2. Вивчити творчість діячів української культури другої половини XX ст. (на вибір).

Тема 18. Культура України в сучасних умовах

1. Ознайомитися із сучасним фольклором.
2. Проаналізувати діяльність митців культури Одеси в сучасний період.
3. Дослідити масову та елітарну культуру.

Здобувачеві першого (бакалаврського) рівня освіти у першому семестрі в рамках підготовки до заліку слід розробити короткий термінологічний словник з історії України з тлумаченням слів: автономія, Акт Злуки, Акт проголошення незалежності України, бояри, Велике Князівство Литовське, Військо Запорізьке, гетьман, Гетьманщина, Голодомор 1932—1933 рр., Директорія УНР, дисидентський рух в СРСР, Євромайдан, ждановщина, Запорізька Січ, застій, Західноукраїнська Народна Республіка, Карпатська Україна, Київська Русь, князь, козак, кошовий отаман, магнати, «Небесна сотня», операція «Вісла», перебудова, «Помаранчева революція», «Революція Гідності», репресії, Руїна, суверенітет, терор, тоталітарний режим, Українська Центральна Рада, універсали Української Центральної Ради, Українська Держава, холопи, шляхта.

Здобувачеві першого (бакалаврського) рівня освіти у другому семестрі в рамках підготовки до іспиту слід розробити короткий термінологічний словник з історії української культури з тлумаченням слів: абстракціонізм, авангардизм, академія, альманах, бароко, билини, братства, братські школи, вертеп, Відродження, гончарство, гравюра, графіка, графіка книжкова, гуманізм, декор, драма, думи, Епоха Відродження, живопис, Золоті ворота, ізборники, іконографія, іконопис, інтелігенція, інтерлюдія, інтермедія, історичні пісні, Києво-Могилянська академія, Києво-Печерський лавра, Києво-Печерський патерик, кирилиця, кіномистецтво, класицизм, комедія, конструктивізм, культура, культурна спадщина, легенди, лірична пісня, література, літопис, масова (або егалітар-

на) культура, мистецтво, мініатюра, міфологія, модерн, модернізм, мозаїка, народна культура, народні оповідання, неокласицизм, нео-реалізм, образотворче мистецтво, опера, орнамент, пейзаж, перекази, пісні-хроніки, полемічна література, приказки, прислів'я, реалізм, реформація, романтизм, традиційна культура, українська культура, фольклор, фреска, хроніка, художній образ, художня культура.

7

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Методичні рекомендації до індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання передбачають підготовку презентації, насамперед комп'ютерної презентації до запланованих тем на практичному занятті.

Презентація (англ. presentation — представлення) — це набір кольорових карток-слайдів спеціального формату до певної теми. На кожному слайді можна розмістити довільну текстову і графічну інформацію. Термін «презентація» (або «слайд-фільм») пов'язаний перш за все з інформаційними та рекламними функціями карток-слайдів. У школах та вищих навчальних закладах за допомогою презентацій можна створювати і демонструвати навчальні і довідникові слайд-фільми, розповідати про роботу гуртків, клубів, наукових товариств, висловити свою думку щодо вивченої теми.

Створені презентації можуть містити текст, фотознімки, діаграми, малюнки, комп'ютерну анімацію процесів та явищ, звуковий супровід, автофігури, діаграми тощо. У процесі створення презентації потрібно проявити себе як сценарист, режисер, художник і вимогливий глядач.

Індивідуальні завдання

І СЕМЕСТР

До теми 1

**ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»,
ЙОГО ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА ІСТОРІОГРАФІЯ**

Підготовка презентації на питання «Періодизація історії України».

До теми 2

ПРАДАВНЯ ІСТОРІЯ

Підготовка презентації на питання «Внесок Вікентія Хвойки у дослідження трипільської культури».

До теми 3 **Київська Русь**

Підготовка презентації на питання «Княгиня Ольга — перша свята жінка Київської Русі».

До теми 4 **Галицько-Волинська держава**

Підготовка презентації на питання «Король Данило Галицький».

До теми 5 **Польсько-литовський період**

Підготовка презентації на питання «Ядвіга — перша жінка-король в історії Польщі».

До теми 6 **Визвольна війна і Руїна**

Підготовка презентації на питання «Видатні гетьмани за часів Визвольної війни та Руїни».

До теми 7 **Українські землі у XVIII ст.**

Підготовка презентації на питання «Видатні гетьмани на українських землях у XVIII ст.».

До теми 8 **Українські землі наприкінці XVIII — в XIX ст.**

Підготовка презентації на питання «Історичний портрет Марії Терезії».

До теми 9 **Українські землі в першій половині XX ст.**

Підготовка презентації на питання «Історичний портрет Симона Петлюри».

До теми 10 **Українські землі у другій половині XX ст.**

Підготовка презентації на питання «Проголошення незалежності України».

II СЕМЕСТР

До теми 11

Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури. Осмислення культури: історичні етапи, теорії

Підготовка презентації на питання «Культура як соціально-діяльнісна форма людської дійсності».

До теми 12

Витоки української культури

Підготовка презентації на питання «Історичні передумови виникнення української культури».

До теми 13

Культура Київської Русі

Підготовка презентації на питання «Формування та розвиток культури Київської Русі».

До теми 14

**Культура Русі-України (сер. XIV — XVII ст.).
Український ренесанс**

Підготовка презентації на питання «Європейське відродження та український ренесанс».

До теми 15

**Національно-культурне життя України
наприкінці XVIII — в XIX ст.**

Підготовка презентації на питання «Місце Т. Шевченка в українській та світовій культурах».

До теми 16

**Розвиток культури України
на рубежі XIX—XX ст.**

Підготовка презентації на питання «Модернізм — культурний феномен XX ст.».

До теми 17

УМОВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В 30—80-х рр. XX ст.

Підготовка презентації на питання «Тоталітаризм і культура».

До теми 18

КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Підготовка презентації на питання «Течія постмодернізму в культурі межі XX—XXI ст.».

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет і завдання курсу «Історія України».
2. Періодизація Історії України.
3. Історіографія історії України.
4. Кам'яний вік на території України.
5. Мідно-кам'яний вік на території України (трипільська культура).
6. Бронзовий вік на території України.
7. Ранній залізний вік на території України (кімерійська, скіфська, сарматська доба).
8. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
9. Епоха великого переселення народів.
10. Стародавні слов'яни на території України.
11. Утворення Київської Русі.
12. Розквіт держави.
13. Князівські усобиці XI — початку XII ст.
14. Суспільний устрій.
15. Київська Русь як держава.
16. Культура Київської Русі.
17. Історичне значення Київської Русі.
18. Початки Галицько-Волинської держави, її розквіт за правління Данила Галицького.
19. Державний устрій Галицько-Волинської держави.
20. Культурні традиції краю в княжий період.
21. Причини розпаду та історичне значення Галицько-Волинської держави.
22. Входження українських земель до ВКЛ.
23. Об'єднання Литви й Польщі в Річ Посполиту.
24. Феномен українського козацтва.
25. Історичне значення Запорізької Січі.
26. Освіта і культура України за часів Великого Князівства Литовського і Речі Посполитої.

27. Визвольна війна середини XVII ст.
28. Історичний портрет Б. Хмельницького.
29. Доба Руїни в історії України.
30. Особливості розвитку української культури в другій половині XVII ст.
31. Становище українських земель за гетьманування Івана Мазепи.
32. Спроби відновлення незалежності України П. Орликом.
33. Остаточна ліквідація гетьманства та залишків автономного устрою Гетьманщини в другій половині XVIII ст.
34. Стан української культури у XVIII ст.
35. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — у XIX ст.
36. Українські землі у складі Російської імперії в XIX ст.
37. Українське культурне відродження в першій половині XIX ст.
38. Боротьба за державність України (1917–1920 рр.).
39. Радянська Україна у першій половині XX ст.
40. Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини в 20—30-х рр. XX ст.
41. Українська культура в XX ст.
42. Україна в перші повоєнні роки.
43. Україна в умовах деєсталінізації (1953–1964 рр.).
44. Україна в період загострення кризи радянської системи.
45. Розпад Радянського Союзу.
46. Ухвалення Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 р.
47. Проголошення Акту про незалежність України 24 серпня 1991 р.
48. Прийняття Конституції України 1996 р.: її сутність та значення.
49. «Помаранчева революція» в Україні.
50. Майдан. Причини виникнення та його значення для України.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Культурологія в системі соціогуманітарних наук.
2. Історія української культури як навчальна дисципліна: предмет та завдання.
3. Місце історії культури у генезі культурологічного знання.
4. Історія культури у структурі суміжних дисциплін.
5. Джерела та методи дослідження історії української культури.
6. Періодизація історико-культурного процесу в Україні.
7. Українська культура як складова та невід’ємна частина світової культури.
8. Зміст та сутність поняття культури.
9. Визначення терміна «культура». Культура та природа.
10. Культура і цивілізація.
11. Еволюція поглядів учених на поняття культури, сучасні інтерпретації.
12. Структура та основні функції культури.
13. Типологія культури.
14. Форми культури.
15. Методичні підходи до розуміння природи культури.
16. Єдність і локальність культурно-історичного процесу.
17. Вітчизняна та зарубіжна культурографія.
18. Становлення та етапи розвитку культурологічної думки.
19. Суспільно-історична школа в культурології.
20. Представники соціологічної школи про культуру.
21. Натуралістична школа культурології.
22. Символічна школа в культурології.
23. Культурна антропологія (Е.-Б. Тайлор, Ф. Боас, А. Кребер, Л. Уайт).
24. Структурний функціоналізм у культурній антропології (Б. Малиновський, К. Леві-Стросс).
25. Ігрова концепція культури (І. Хейзінг, Х. Ортега-і-Гассет).

26. Теорія «осьового часу» К. Ясперса.
27. Дослідження культури в Україні.
28. Архаїчні культури на території України.
29. Сутнісні ознаки і періодизація первісної культури України.
30. Первісні релігійні вірування.
31. Трипільська культура.
32. Культура епохи раннього залізного віку (кіммерійці, скіфи, сармати).
33. Скіфські культурні джерела.
34. Антична спадщина в українській культурі.
35. Загальна характеристика культури Античності.
36. Музика античних держав.
37. Праслов'янський період у культурі України (венеди, склавини, анти).
38. Етнокультурні проблеми походження українського народу.
39. Формування культури східних слов'ян, її своєрідність (дохристиянський період).
40. Культура Київської Русі в період розквіту (X — перша половина XII ст.).
41. Писемність та освіта часів Київської Русі.
42. Літописи, апокрифічна та агіографічна література, їх історичне та літературно-художнє значення.
43. Містобудування й архітектура Київської Русі.
44. Скульптура, живопис, декоративно-прикладне мистецтво Київської Русі.
45. Іконопис Київської Русі.
46. Джерела вивчення культури Київської Русі.
47. Вплив християнства на розвиток давньоруської культури.
48. Наукові знання в Київській Русі.
49. Мистецтво Київської Русі.
50. Музичні надбання старокіївської культури.
51. Мистецькі здобутки Галицько-Волинського князівства.
52. Умови культурного розвитку українських земель у складі Великого Князівства Литовського та Польської держави (сер. XIV — сер. XVI ст.).
53. Іконопис XV–XVI ст.
54. Архітектура доби Відродження на українських землях Речі Посполитої.

55. Утвердження бароко в українському мистецтві.
56. Культурно-національне відродження на рубежі XVI–XVII ст.
57. Розвиток науки на українських землях Речі Посполитої.
58. Культурно-освітні центри в Україні. Острозька академія. Київський колегіум.
59. Поширення гуманістичних ідей у духовній культурі України доби Ренесансу.
60. Полемічна література. Рукописна і друкована книга доби Ренесансу.
61. Архітектура й образотворче мистецтво доби Ренесансу на території України.
62. Музична культура і театральне мистецтво України епохи Ренесансу (вертеп, шкільний театр, зародження української побутової драми).
63. Українське козацтво як носій особливих форм культури.
64. Історичні умови культурного життя українського народу після визвольної війни.
65. Освіта та наука. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
66. Козацькі літописи Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка, П. Симоновського, В. Рубана.
67. Стан української культури в XVIII ст. Стильові особливості бароко та рококо.
68. Провідні школи живопису у XVIII столітті. Музичне мистецтво у XVIII столітті.
69. Драма та розвиток театру в Україні другої половини XVII — XVIII ст.
70. Основні риси культурно-національного відродження (перша третина XIX ст.).
71. Національно-культурний рух в західноукраїнських землях.
72. Розвиток освіти в Галицькому та Буковинському коронних краях Австрії.
73. Світський театр та нова українська драма, зародження професійного українського театру кінця XVIII ст.
74. Архітектура і скульптура (А. Меленський, І. Мартос).
75. Т. Г. Шевченко і культурне самоутвердження української нації.
76. Особистість Т. Г. Шевченка та його творча діяльність («Кобзар»).

77. Утворення Кирило-Мефодіївського братства.
78. Культура України в ХІХ ст.
79. Розвиток мистецтва в Україні ХІХ ст.
80. Література, музика та образотворче мистецтво другої половини ХІХ ст.
81. Суспільна думка на рубежі ХІХ–ХХ ст. (Східна та Західна Україна).
82. Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку ХХ ст.
83. Модерністські течії: імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, кубізм, абстракціонізм, супрематизм. «Український авангард».
84. Національно-культурне піднесення 20-х років в Україні.
85. Мистецтво в Українській Державі за П. Скоропадського.
86. Утворення Української академії наук та політика українізації освітнього процесу в Українській Державі.
87. Культурний розвиток України в радянський період (30–50-ті роки).
88. Запровадження державної програми боротьби з неписьменністю в УСРР та її наслідки.
89. Релігійне життя. Створення УАПЦ. Митрополит В. Липківський.
90. Культура «соцреалізму».
91. Розвиток української культури у Західній Україні під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Празька поетична школа.
92. Стан української культури в 60–80-х рр. Шістдесятники.
93. Кінематограф в Україні. С. Параджанов, Ю. Іллєнко, І. Миколайчук.
94. Культурно-творча робота української еміграції.
95. Можливості та перспективи розвитку культури в умовах нової соціальної реальності.
96. Феномен масової культури в Україні.
97. Розвиток сучасної української літератури. Поширення комерційних жанрів.
98. Сучасне українське кіномистецтво і театр, образотворче та музичне мистецтво.
99. Проблеми оновлення сучасної української культури та її перспективи.

Список основних джерел

1. Аркас М. Історія України-Руси / М. Аркас. — Київ : Наш Формат, 2020. — 436 с.
2. Бойко О. Історія України : навч. посіб. / О. Бойко. — 7-ме вид. — Київ : Академвидав, 2018. — 720 с.
3. Бойко О. Новітня історія України 2014–2019 рр. : навч. посіб. / О. Бойко. — Київ : ВЦ «Академія», 2020. — 160 с.
4. Багалій Д. Історія Слобідської України / Д. Багалій. — Київ, 2019. — 400 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. / Я. Грицак. — Київ, 2019. — 656 с.
6. Дорошенко Д. Короткий курс історії України / Д. Дорошенко. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 234 с.
7. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) : ілюстр. хрестоматія. У 3 ч. Ч. 1 / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. — Київ : Ліра-К, 2020. — 320 с.
8. Історія української культури : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / за ред. О. Ю. Павлової. — 2-ге вид. — Київ : Центр учб. літ., 2019. — 340 с.
9. Історія української культури : курс лекцій за напрямом підготовки студ. всіх спец. ОС «Бакалавр» ден. та заоч. форм навчання МДУ / уклад.: Ю. С. Сабадаш, Ю. М. Нікольченко, Л. Г. Дабло ; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. — Київ : Ліра-К, 2021. — 233 с.
10. Кондратюк К. Новітня історія України (1945–2020 роки) : навч. посіб. / К. Кондратюк, В. Качмар. — Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. — 212 с.
11. Палій О. Короткий курс історії України / О. Палій. — Київ, 2023. — 464 с.
12. Семенюк С. Правдива історія України-Руси / С. Семенюк. — Київ, 2021. — 312 с.
13. Тетарчук І. Історія України : для підготовки до іспитів / І. Тетарчук. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 188 с.
14. Уривалкін О. М. Довідник з історії України : у 2 т. / О. М. Уривалкін. — Київ : Вид. Олег Філюк, 2020. — 888 с.

15. Федака С. Історія України в датах і подіях / С. Федака. — Київ : Укр. пріоритет, 2018. — 368 с.
16. Хоткевич Г. Історія України. До кінці XVI ст. / Г. Хоткевич. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 229 с.
17. Українська культура : підручник / [В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків : Право, 2021. — 400 с.

Список допоміжних джерел

1. Аніщук Н. В. Зв'язок гендерної історії з історією України // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія : Історичні науки. — 2023. — Т. 34 (73), № 1. — С. 300–304. — URL: https://hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/43.pdf
2. Аніщук Н. В. Сталінська політика геноциду українського народу за часів Голодомору / Н. В. Аніщук, І. М. Тяптітін // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія : Історичні науки. — 2023. — Т. 34 (73), № 2. — С. 238–242. — URL: https://hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/2_2023/35.pdf
3. Аніщук Н. В. Історія української державності : навч.-метод. посіб. / Н. В. Аніщук. — Одеса : Юрид. літ., 2021. — 88 с.
4. Історія держави і права України : підручник / В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев [та ін.] ; за ред. В. Д. Гончаренка. — Вид. 2-ге, переробл. і допов. — Харків : Право, 2019. — 552 с.
5. Завгородня Ю. В. Трансформаційні процеси освітньої діяльності в умовах COVID-19 / Ю. В. Завгородня, А. В. Пехник, А. В. Кройтор // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 67. — С. 27–33.
6. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва. Українська теоретична думка XX століття : антропологія. Ч. 3 / упоряд. Р. М. Яців ; Львів. нац. акад. мистецтв, Ін-т народознавства НАН України. — Львів : Простір-М, 2019. — 960 с.
7. Історія держави і права України : [навч. посіб.] / Л. С. Протосавіцька ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ : Ямчинський О. В., 2019. — 359 с.
8. Історія держави і права України : навч.-метод. посіб. / А. Є. Шевченко, С. В. Кудін. — Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. — 688 с.
9. Історія держави і права України (схеми і таблиці) : навч. посіб. / О. В. Шкуратенко, Д. І. Марчевський, С. В. Курас [та ін.]. — Київ : Людила, 2020. — 170 с.

10. Історія держави і права України : хрестоматія-практикум / М. Ю. Бурдін, Є. С. Логвиненко, І. А. Логвиненко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Харків : Майдан, 2021. — 890 с.
11. Кормич Л. І. Варіативні можливості реформування вищої освіти України в європейському контексті / Л. І. Кормич, А. І. Кормич // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 65. — С. 18–25.
12. Кормич Л. І. Соціальні пріоритети молодіжної політики України в світлі євроінтеграційних процесів / Л. І. Кормич, Т. М. Краснопольська // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. — 2019. — Вип. 64. — С. 78–92.
13. Культурологія : курс лекцій / уклад.: Ю. Сабадаш, Ю. Нікольченко, Л. Дабло, О. Манякіна ; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. — Київ : Ліра-К, 2021. — 216 с.
14. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. — Київ : Центр навч. літ., 2020. — 141 с.
15. Павлова О. Історія української культури / О. Павлова, Т. Мельничук. — Київ : Центр навч. літ., 2019. — 340 с.
16. Ядловська О. С. Практикум з історії держави та права України : навч. посіб. / О. С. Ядловська, І. О. Грицай. — Дніпро : Вид. Біла К. О., 2019. — 588 с.

Список рекомендованих інтернет-ресурсів

1. Бібліотека Верховної Ради України (Національна парламентська бібліотека України ім. Ярослава Мудрого, Київ). — URL: <http://www.rada.kiev.ua/LIBRARY/>
2. Бібліотека Сумського державного університету. — URL: <http://www.edu.ua/pages/library/>
3. Бібліотека Дніпровського державного університету. — URL: <http://comsci.dsu.dp.ua/DSU/libraries/>
4. Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва. — URL: <http://www.library.vmnitsa.com/>
5. Інститут історії Національної Академії наук України. — URL: <http://www.history.org.ua>
6. Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського. — URL: <http://www.library.online.kr.ua/>
7. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. — URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua>
8. Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка. — URL: <http://www.franco.lviv.ua/library/>

9. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». — URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua/>
10. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (Київ). — URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
11. Національна Парламентська бібліотека України. — URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
12. Публічна бібліотека ім. Лесі Українки (Київ). — URL: <http://www.lucl.lucl.kiev.ua>
13. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. — URL: <http://www.univer.kharkov.ua/>

ЗМІСТ

Передмова.....	3
1. Загальні положення	4
2. Структура навчальної дисципліни	6
3. Тематичний план	7
4. Тематика лекційного курсу	9
5. План практичних занять та методичні рекомендації.....	15
6. Методичні рекомендації та завдання до самостійної роботи	22
7. Методичні рекомендації та індивідуальні завдання.....	28
8. Питання до заліку.....	32
9. Питання до іспиту	34
10. Список рекомендованих джерел	38

Аніщук Н. В.
А676 Історія України та української культури : методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 054 «Соціологія» / Н. В. Аніщук. — Одеса : Юридична література, 2024. — 44 с. — (Серія «Навчально-методичні посібники»).

Методичні рекомендації з дисципліни «Історія України та української культури» за освітньо-професійною програмою «Соціологія» підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр на факультеті правової політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 054 «Соціологія». До методичних рекомендацій увійшли тематичний план навчального курсу «Історія України та української культури», який включає теми, що розглядаються на лекціях і практичних заняттях, а також теми, що передбачені в рамках самостійної роботи для підготовки до заліку. Методичні рекомендації мають допомогти здобувачам належним чином засвоїти матеріал з дисципліни «Історія України та української культури».

УДК 94.008(477)(072)

Навчальне видання

Серія:
Навчально-методичні посібники

АНІЩУК Ніна Володимирівна

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Методичні рекомендації

*для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
спеціальності 054 «Соціологія»*

Надруковано в авторській редакції
Технічний редактор *Т. В. Іванова*

Формат 60 × 84 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 2,56.
Тираж 25 прим. Зам. № 10.

Видавництво і друкарня «Юридична література»
65009, м. Одеса, вул. Академічна, 7. Тел. 777-48-79
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4284
від 23.03.2012 р.